

Zitting 1976–1977

13 780

Bepalingen betreffende het giraal effectenverkeer

Nr. 6

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zitting 1975–1976.

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 21 september 1976

Algemeen

Het stemt de ondergetekenden tot voldoening dat het wetsontwerp in beginsel de instemming had van de bijzondere commissie. Zij zouden zich willen aansluiten bij de woorden van waardering die door leden van de bijzondere commissie aan het adres van de Commissie Giraal Effectenverkeer zijn geuit. Deze commissie heeft haar moeilijke taak met grote voortvarendheid en kundigheid volbracht.

Bij de leden afkomstig uit de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. is de vraag gerezen in welke mate de door het giraal effectenverkeer te bereiken kostendaling zal doorwerken in de door banken gehanteerde tarieven van koop, verkoop en bewaring van effecten. Te dien aanzien merken de ondergetekenden op dat stijging van de kosten, verbonden aan de feitelijke levering en nummerverantwoording, voor enkele grote banken mede reden is geweest om reeds in 1971 over te gaan op het zogenaamde VABEF-systeem, waarbij werd vooruitgelopen op de invoering van het giraal effectenverkeer. Bij de beoordeling van voorstellen tot tariefsverhoging in het effectenbedrijf is de kostenbesparende werking van het VABEF-systeem reeds in aanmerking genomen.

Een «kostendaling» in de sfeer van de levering en bewaring van stukken kan overigens ten hoogste zijdelings van invloed zijn op de kosten van de verhandeling. Het lijkt ook hierom niet te verwachten dat de invoering van giraal effectenverkeer zal leiden tot een verlaging van de provisie voor het kopen en verkopen van effecten. Met betrekking tot het bewaarloon tarief wordt door de banken gesteld dat dit thans sterk verlieslatend¹ is zodat zij menen dat mag worden verwacht dat invoering van giraal effectenverkeer niet meer dan een remmende invloed zal hebben op een verhoging van het bewaarloon tarief.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de P.v.d.A. en de P.P.R. of de arbeidsbesparende werking van giraal effectenverkeer een nadelige invloed zal uitoefenen op de werkgelegenheid, wijzen de ondergetekenden er op dat de werkzaamheden die betrekking hebben op de administratie van de effectenummers, welke door de invoering van het giraal effectenverkeer overbodig zullen worden, in het algemeen voor de personeelsleden weinig aantrekkelijk zijn. De ervaring leert dan ook dat het moeilijk is om hiervoor geschikt personeel te vinden.

¹ In een op 14 november 1975 gehouden voordracht voor de Nederlands-Duitse Kamer van Koophandel te Frankfurt am Main heeft dr. J. R. M. van den Brink gesteld dat het effectenbedrijf der banken in Nederland naar zijn ruwe schatting, afgezien van overheidskosten, de laatste tijd een verlies laat zien in de orde van grootte van f 100 mln. per jaar.

In antwoord op vragen en opmerkingen van de leden van deze fracties kunnen de ondergetekenden mededelen, dat de invoering van het giraal effectenverkeer zo spoedig mogelijk na inwerkingtreding van deze wet plaats zal vinden en dat de daartoe vereiste organisatorische en technische voorbereidingen reeds door de Vereniging voor de Effectenhandel zijn getroffen. Concentratie van hoeveelheden effecten in centrale kluizen zal echter geleidelijk plaatsvinden. Hierbij dient wel te worden bedacht dat niet alle soorten effecten geschikt zijn om in een effectengirostelsysteem te worden opgenomen, hoewel in de toekomst steeds meer nieuw uitgegeven effecten in dat systeem zullen kunnen worden opgenomen. Voorts kan er op worden gewezen dat het voor een goede werking van het systeem van giraal effectenverkeer niet nodig is dat alle in het systeem opgenomen effecten bij het centraal instituut worden gedeponereerd, maar dat volstaan kan worden met deponering van een gedeelte. Het door de leden van deze fracties genoemde percentage van 10 moet overigens wel als een gemiddelde worden opgevat. Al naar gelang van de aard van een bepaald fonds en het bedrijf van een bepaalde aangesloten instelling zullen de werkelijke percentages van dit gemiddelde afwijken.

Ten aanzien van de vragen naar de invloed van de invoering van het giraal effectenverkeer op de kosten in het effectenbedrijf mogen ondergetekenden verwijzen naar het antwoord dat is gegeven op vragen van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. Een kostprijsvergelijking tussen een systeem van open bewaargeving en een centraal depot is niet opgesteld, omdat een dergelijke vergelijking weinig zou zeggen nu door de invoering van het VABEF-systeem de open bewaargeving reeds sterk is verminderd.

Er bestaan zekere ramingen over de aard van de huidige stroom in het effectenverkeer. Circa 9% van deze stroom heeft betrekking op het verkeer met het buitenland. Toen deze becijfering enige jaren geleden werd gemaakt vertegenwoordigde deze 9% ongeveer 1,5 tot 2 mln. stukken. Naarmate giraal effectenverkeer ook met het buitenland mogelijk zal worden zal daarvan een positieve invloed uitgaan op de onkostenpost van diverse effectenbedrijven.

Er bestaat geen grond voor de veronderstelling dat van de invoering van giraal effectenverkeer een negatieve invloed zou uitgaan op het dienstbetoon aan effectenbezitters. Dit dienstbetoon zal zich eerder gunstig kunnen ontwikkelen, omdat met de feitelijke levering en nummerveraantwoording de daardoor veroorzaakte vertragingen en vergissingen verdwijnen. Het bestaan van CF-stukken maakt het mogelijk op eenvoudige wijze de dividenden rentebedragen te ontvangen. Indien men in de voordepots en girodepots CF-stukken opneemt, zullen deze depots in dit voordeel delen.

De ondergetekenden wijzen erop dat de invoering van giraal effectenverkeer geen verband houdt met eventuele verschuivingen van individueel naar collectief effectenbezit, in de vorm van beleggingsfondsen. Aangezien het giraal effectenverkeer, via verminderde kostenstijging, een remmende invloed zal uitoefenen op tariefsverhoging, zal het mede de kleine effectenbezitter ten goede kunnen komen.

Naar aanleiding van de opmerking van de leden behorende tot de V.V.D.-fractie, dat er anderhalf jaar verlopen is tussen de aanbidding van het rapport van de Commissie Giraal Effectenverkeer en de indiening van het wetsontwerp, zouden de ondergetekenden erop willen wijzen dat met de opstelling van een regeringsontwerp is gewacht totdat enkele aangekondigde commentaren op het rapport van de Commissie in de juridische vakbladen waren verschenen. Gezien de gecompliceerdheid van de in het rapport behandelde materie is het niet verwonderlijk dat deze commentaren enige tijd op zich hebben laten wachten. De bestudering van de commentaren en de verwerking van enkele van de gemaakte opmerkingen in het wetsontwerp hebben enige tijd gevergd.

Op de vraag van deze fractie naar het moment waarop koppeling van het Nederlandse systeem aan buitenlandse systemen mogelijk zal zijn, kunnen de ondergetekenden in dit stadium nog geen antwoord geven. Plannen in

andere EG-landen waar een effectengiro, vergelijkbaar met het stelsel van het onderhavige wetsontwerp, nog niet bestaat, zijn de ondergetekenden niet bekend. In dit verband is het dienstig te wijzen op het bestaan van het door een groot aantal banken, voornamelijk gevestigd in West-Europa, opgerichte effectengiro-instituut CEDEL S.A., dat in Luxemburg zetelt. Blijkens het jaarverslag over 1975 waren tot het CEDEL-effectengirocircuit een kleine 1600 fondsen toegelaten. Oorspronkelijk had CEDEL ten doel de levering van de zogenaamde Eurobonds te vereenvoudigen. Tegenwoordig vindt op zeer beperkte schaal opnemings in het circuit van andere waarden plaats (op 11 juni 1976 20 fondsen).

Op de vraag van de leden van de fractie van de S.G.P. of het effectenwezen niet zelf deze ingewikkelde materie zou kunnen regelen, moeten de ondergetekenden ontkennend antwoorden. Alleen een wettelijke regeling kan aan de invoering van een giraal effectenverkeer in Nederland een solide basis verschaffen, waarbij de noodzakelijke garanties worden geboden ter waarborging van de rechtspositie van de effectenclënten. Bovendien kan door middel van een wettelijke regeling een betere aansluiting worden verkregen bij bestaande buitenlandse regelingen, hetgeen van belang is voor het geval overgegaan zou worden tot een internationaal effectengiroverkeer. De ondergetekenden kunnen geen oordeel geven over de regelingen die in Zwitserland en Japan buiten de wetgever om tot stand zijn gekomen. Deze regelingen moeten worden gezien in het licht van het aldaar geldende burgerlijk recht dat mogelijk meer speelruimte laat voor het tot stand brengen van regelingen die op algemene voorwaarden gebaseerd zijn.

Overigens heeft in Duitsland tot 1937 ook een regeling gebaseerd op algemene voorwaarden gegolden, maar de Duitse wetgever heeft het ten slotte wenselijk geacht om het giraal effectenverkeer in de wet te regelen.

Het verheugt de ondergetekenden dat de leden van deze fractie zich kennelijk met de algemene aspecten van het wetsontwerp kunnen verenigen.

In antwoord op vragen en opmerkingen van de leden van de G.P.V.-fractie zouden de ondergetekenden het volgende willen opmerken. De invoering van een giraal effectenverkeer welke door de inwerkingtreding van deze wet gerealiseerd zal kunnen worden, zal het mogelijk maken om de bestaande nummerveraantwoording af te schaffen en de feitelijke levering van stukken te vervangen door een girale levering. Hierdoor kan er in het administratieve vlak een aanmerkelijke vereenvoudiging worden bereikt. Iedere effectenbezitter kan aan het girale effectenverkeer deelnemen door een tegoed in de betreffende effectensoorten die door een aanwijzing van het centraal instituut tot het girale verkeer zijn toegelaten, bij een aangesloten instelling aan te houden. Bij het centraal instituut, dat een zogenaamd interprofessioneel instituut zal zijn, zullen slechts instellingen kunnen zijn aangesloten die in belangrijke mate werkzaam zijn op het gebied van het effectenbedrijf. Het ligt in de bedoeling om als aangesloten instellingen slechts toe te laten instellingen die tevens kredietinstelling in de zin van artikel 1 van de Wet toezicht kredietwezen zijn en voorts De Nederlandsche Bank, de Effecten-clearing BV en buitenlandse instellingen, die een doel hebben gelijk of soortgelijk aan dat van het centraal instituut. De ondergetekenden hebben geen reden om aan te nemen dat in het bijzonder ten aanzien van de kleine coupures grote hoeveelheden buiten de hiervoor genoemde instellingen gevonden worden. De Commissie Giraal Effectenverkeer was zo breed samengesteld, dat het oordeel van de Nederlandse Bankiersvereniging in beschouwing kon worden genomen. Bovendien is er ook, nadat het rapport van de Commissie was uitgebracht, steeds contact geweest met de Vereniging voor de Effectenhandel, die ook handelsbanken tot haar leden telt.

Ter vermindering van misverstand mogen de ondergetekenden erop wijzen dat het centraal instituut slechts zal optreden als een dienstverlenende instelling ten behoeve van de aangesloten instellingen en dat via het instituut geen effecten zullen worden verhandeld, aangezien het zelf niet aan de effectenhandel zal mogen deelnemen. Het leveren van effecten door middel van overschrijving zal eerder een versnelling dan een vertraging bij de af-

wikkeling van effectentransacties betekenen. Bij de verhandeling van effecten is het moment van het tot stand komen van de transactie weliswaar belangrijk, maar dit moment moet los worden gezien van de levering welke als gevolg van de transactie plaatsvindt.

Er bestaan geen aanwijzingen dat er instellingen zullen zijn die, hoewel zij wel voor toelating als aangesloten instelling in aanmerking zouden kunnen komen, zich buiten het girale effectenverkeer zullen houden. Wanneer een aanzienlijk aantal van zodanige instellingen zich van deelname zou onthouden, zou dit uiteraard nadelig zijn voor het goed functioneren van het girale effectenverkeer, maar een dergelijke situatie ligt niet in de lijn der verwachting.

De hoeveelheid effecten die een aangesloten instelling bij het centraal instituut in bewaring zal geven zal afhangen van haar eigen inzicht. Het is niet uitgesloten dat dit inzicht zal veranderen wanneer het giraal effectenverkeer eenmaal op gang zal zijn gekomen.

Naar aanleiding van de opmerking van de leden van de G.P.V.-fractie dat zij vooralsnog niet overtuigd waren van de noodzaak van de instelling van het zogenaamde voordepot, mogen de ondergetekenden erop wijzen dat er zich altijd een bepaalde hoeveelheid stukken onder de aangesloten instellingen zullen bevinden. De aangesloten instellingen zullen over een zekere «handvoorraad» moeten beschikken om aan hun uitleveringsverplichting te kunnen voldoen. Door de instelling van een voordepot bereikt men dat deze stukken ook onderworpen zijn aan het wettelijke regime met betrekking tot de collectieve bewaring. Bovendien is het voordeel van het instellen van voordepots, dat het girale effectenverkeer sneller van start kan gaan, omdat niet gewacht hoeft te worden totdat alle effecten bij het centraal instituut zijn ingeleverd. De verschillen in omvang van de voordepots in Zwitserland en in Duitsland zijn te verklaren uit de omstandigheid dat het girale effectenverkeer in Zwitserland pas enkele jaren geleden is ingevoerd, terwijl het in Duitsland al sinds enige decennia bestaat.

HET CENTRAAL INSTITUUT (HOOFDSTUK I)

Artikel 1 (Algemeen) en artikel 2 (Het toezicht)

Het ligt in het voornemen van de Minister van Financiën als centraal instituut aan te wijzen een uitsluitend voor dat doel door de Vereniging voor de Effectenhandel op te richten besloten vennootschap waarvan de aandelen in handen van genoemde vereniging zijn. De raad van commissarissen van deze BV zal bestaan uit personen die representatief geacht kunnen worden voor de diverse kringen van belanghebbenden waaronder de particuliere effectenbezitters. Deze constructie past bij het karakter van het centraal instituut als werkmaatschappij en sluit aan bij de organisatiestructuur van de Vereniging voor de Effectenhandel die reeds verscheidene andere interprofessionele dienstverlenende instellingen beheert.

Gezien het monopolistische karakter van het centraal instituut en het algemeen belang bij het behoorlijk functioneren daarvan, is overheidstoezicht, in dit geval vanwege de Minister van Financiën, noodzakelijk. Voor de uitoefening van dit toezicht kan de Minister van Financiën alleen dan de verantwoordelijkheid dragen indien de toezichthouder hem verantwoording schuldig is. Als toezichthouder zal een persoon worden aangewezen die over voldoende gezag en ervaring beschikt en het vertrouwen van de diverse kringen van belanghebbenden kan genieten.

De statuten van de BV die als centraal instituut zal worden aangewezen zullen ter kennisneming aan de Kamer worden toegezonden. Deze statuten zullen bepalen dat de BV ten doel heeft het bewaren en administreren van effecten en de verzorging van het effectengiroverkeer, een en ander ten behoeve van de bij haar aangesloten instellingen, als bedoeld in de Wet giraal effectenverkeer, alsmede het verrichten van al datgene wat in het kader van

genoemde wet tot haar werkzaamheden kan behoren. Daarbij zal tevens worden bepaald dat iedere andere bedrijfsuitoefening welke commercieel risico voor deze BV medebrengt uitdrukkelijk van haar doel is uitgesloten en de bevoegdheid daartoe haar ingevolge de statuten uitdrukkelijk is onthouden.

Het is zeker niet de bedoeling dat het centraal instituut kredieten gaat verlenen. Zijn lopende verplichtingen zullen niet meer omvatten dan salariskosten voor een naar verwachting gering aantal personeelsleden, de kosten van de mechanische administratie en kluishuur en andere administratiekosten. Deze kosten zullen worden omgeslagen over de aangesloten instellingen. Als aangesloten instellingen zullen, zoals hiervoor vermeld, in het algemeen uitsluitend worden toegelaten kredietinstellingen die onder toezicht staan van De Nederlandsche Bank NV uit hoofde van de Wet toezicht kredietwezen. De mogelijkheid van surséance van betaling of faillissement van het centraal instituut moet dan ook als een louter theoretische worden beschouwd. Overigens brengt het stelsel van de wet mede, dat de oorspronkelijke eigenaren van de in bewaring gegeven effecten mede-eigenaren daarvan worden, zodat deze effecten niet in het faillissement van het centraal instituut of van een aangesloten instelling kunnen vallen.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de G.P.V.-fractie wat precies bedoeld is met de eis dat het centraal instituut neutraal moet zijn, merken de ondergetekenden op dat daarmee de eis wordt gesteld, dat het zich ten opzichte van de aangesloten instellingen onafhankelijk moet kunnen opstellen. Een aanwijzing bij de wet komt hun niet nodig voor, vooral omdat het centraal instituut alleen als dienstverlenende instelling zal optreden ten behoeve van de aangesloten instellingen. Zij menen dat een aanwijzing door en uitoefening van toezicht vanwege de Minister van Financiën voldoende waarborgen inhouden. In de landen waar het giraal effectenverkeer reeds bestaat, is evenmin een aanwijzing bij de wet voorzien.

Artikel 3 (Vernietiging van besluiten)

Ten aanzien van de opmerking van de V.V.D.-fractie dat het criterium «algemeen belang» de voorkeur verdient boven het in dit artikel genoemde criterium «behoorlijk giraal effectenverkeer» willen de ondergetekenden erop wijzen, dat dit laatste criterium als maatstaf beperkter is dan «algemeen belang», dat zich kan uitstrekken tot onderwerpen die buiten de sfeer van het giraal effectenverkeer liggen en dat daarom niet nauwkeurig is af te bakenen. Zij zijn evenwel van mening dat het toezicht op het centraal instituut moet worden gerelateerd aan een goed functionerend effectengiroverkeer.

Toevoeging van de woorden «dan wel heeft kunnen verkrijgen» aan de eerste zin van het tweede lid van artikel 3, zoals wordt gevraagd door de S.G.P.-fractie, komt de ondergetekenden overbodig voor. In de praktijk zal de toezichthouder door het bestuur van het centraal instituut op de hoogte worden gesteld van de genomen besluiten, voor zover hij daarvan niet reeds op de hoogte was, omdat hij de vergadering waarin deze besluiten zijn genomen zelf heeft bijgewoond (zie ook artikel 2, tweede lid).

Artikel 5 (Beroep)

Naar aanleiding van het bezwaar dat door de V.V.D.-fractie wordt gemaakt tegen hetgeen in het derde lid is bepaald, merken de ondergetekenden op dat deze bepaling, die overigens ook in andere wetten voorkomt, juist rechtszekerheid schept voor de belanghebbende en niet de bedoeling heeft om het niet-beantwoorden van aanvragen tot toelating als aangesloten instelling te sanctioneren. De hier geïntroduceerde «fictieve weigering» maakt het voor de belanghebbende mogelijk om bij de Minister in beroep te komen en zodoende een beslissing uit te lokken.

Artikel 9

Het begrip «verzameldepot» is een nieuw begrip dat door de Wet giraal effectenverkeer zal worden geïntroduceerd. Hoewel dit begrip niet in de wet is gedefinieerd, kan het wel worden gekend uit haar rechtsgevolgen. Wanneer er door anderen dan aangesloten instellingen effectendepots zouden worden aangehouden kan er blijkens artikel 9 geen sprake zijn van verzameldepots, als bedoeld in de Wet giraal effectenverkeer, zodat de bepalingen van deze wet dan niet van toepassing zijn. Gevaar voor verwarring kan dus niet bestaan.

Artikel 10

Het is theoretisch gezien wellicht mogelijk om obligatieleningen in het girale verkeer onder te brengen, waarvan de af te lossen stukken door trekking van willekeurige nummers worden aangewezen. De administratieve complicaties die daarvan het gevolg zouden zijn maken dit evenwel zeer onaantrekkelijk. Het voornemen bestaat dan ook om slechts die obligatieleningen voor giraal verkeer in aanmerking te doen komen die niet loten of waarvan het lotingsstelsel aan bepaalde vereisten voldoet. Ten aanzien van de laatstgenoemde categorie kan worden gedacht aan obligatieleningen die trekken op uitlotingsgroep, mits onder andere het aantal uitlotingsgroepen niet meer dan 25 bedraagt. Voorts zullen in aanmerking kunnen komen obligatieleningen, waarbij getrokken wordt op het laatste cijfer van het stuknummer, welke in wezen gelijk te stellen zijn met leningen die 10 uitlotingsgroepen kennen. Het derde in aanmerking komende stelsel van trekking is het zogenaamde kolommensysteem met als toegelaten ophogingsfactoren 2,5 of 10, corresponderende met respectievelijk 2,5 en 10 uitlotingsgroepen.

In de administraties van de aangesloten instellingen en van het centraal instituut wordt vastgelegd wie gerechtigd is tot welke uitlotingsgroep. Voor de particuliere effectenbezitter verandert er in materiële zin niets: werd een bepaalde uitlotingsgroep waarvan een zeker nominaal bedrag voor hem giraal wordt geadmistreerd voor aflossing aangewezen, dan ontvangt hij het betreffende lossingsbedrag.

Artikel 11, eerste lid

Naar de mening van de ondergetekenden moet de aangesloten instelling, voor zover zij optreedt in haar hoedanigheid van beheerder van het verzameldepot, als vertegenwoordiger van de gezamenlijke deelgenoten worden beschouwd. Deze vertegenwoordiging vloeit voort uit de beheersverhouding tussen de instelling en de deelgenoten. Ingevolge artikel 33 eindigt de beheersopdracht aan de aangesloten instelling bij faillissement van de instelling en wordt de curator met het beheer belast.

Artikel 11, tweede lid

Naar aanleiding van de vraag om een voorbeeld te geven van een situatie waarin derden het optreden van de instelling moeten accepteren, terwijl er tegelijkertijd sprake zou zijn van een onbehoorlijk beheer in de interne relatie, zouden de ondergetekenden willen opmerken dat het beheer van het verzameldepot met zich meebrengt dat door de instelling tal van handelingen moeten worden verricht met betrekking tot de tot het verzameldepot behorende effecten, zoals het innen van dividenden, het uitoefenen van stockdividendrechten en het verrichten van conversiehandelingen. Het is bij voorbeeld mogelijk dat de instelling bij het verrichten van een beheershandeling handelt in strijd met aan hem door effectencliënten gegeven instructies, hetgeen jegens de betreffende cliënten wanprestatie oplevert. Deze wanpresta-

tie jegens de cliënt behoeft aan de derde met wie de instelling in het kader van de beheersopdracht handelt niet te blijken. Om nu eventuele disputen tussen de instelling en de derde over de bevoegdheid van de instelling om de rechten van de deelgenoten uit te oefenen, te voorkomen is in het tweede lid een ruime bevoegdheid aan de instelling toegekend. De derde mag en moet de bevoegdheid van de instelling aannemen, tenzij de instelling kennelijk haar boekje te buiten gaat. De bepaling maakt noodzakelijke vlotte afwikkeling van de beheershandelingen mogelijk maar zij laat een eventuele aansprakelijkheid van de instelling wegens wanprestatie onverlet. De hier gebezigde terminologie is in overeenstemming met die van het ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek. Men zie de artikelen 3.3.3, lid 2, tweede zin, 3.7.1.3a, lid 2, tweede zin, en 3.8.6, lid 2, alsmede de memorie van antwoord betreffende Boek 3 van dat wetboek (Zitting 1970–1971 – 3770, stuk nr. 5), vijfde alinea bij artikel 3.7.1.3a en achtste alinea bij artikel 3.8.6. Men vergelijk ook artikel 6 van Boek 2.

Artikel 12 (De niet-individualisering)

In antwoord op de vragen van de fracties van de P.v.d.A. en de P.P.R. kan worden opgemerkt dat in de praktijk is gebleken dat mechanisering van een massale nummeradministratie geen oplossing voor de gerezen administratieve problemen geeft. De problemen van een correcte inbreng van de stuknummers in de administratie blijken, wanneer het om de bewaring van vele miljoenen stukken gaat, vrijwel onoverkomelijk te zijn. Men moet er dan rekening mee houden dat een vrij groot percentage van de ingevoerde stuknummers onjuist zou zijn, hetgeen niet slechts voor de betrokken instellingen een administratieve belasting betekent, maar ook de rechtspositie van de cliënten, die immers bij een systeem van nummerverantwoording afhankelijk is van een juiste administratie van de nummers, wordt daardoor aangetast. Daarbij komt nog dat de mutaties in de eenmaal ingevoerde gemechaniseerde nummeradministraties wegens de daarna plaatsvindende beschikkings- en beheershandelingen door fouten bij de inbreng van de mutatiegegevens ten aanzien van de stuknummers grote problemen opleveren en in feite een systeem van gemechaniseerde nummeradministratie onverantwoord maken.

De individualisatie per cliënt van grote hoeveelheden stukken bij een aantal bankinstellingen is juist om deze redenen ten tijde van het introduceren – een aantal jaren geleden – van het z.g. VABEF-systeem reeds losgelaten.

De twijfel van de leden van de P.v.d.A. en de P.P.R. aan de noodzakelijkheid de individualisering per cliënt los te laten, mede gezien in het licht van de vergemakkelijking van de fiscale controle in het bijzonder bij de mogelijke invoering van een belasting op vermogenswinst, heeft derhalve in wezen betrekking op een situatie die al sedert jaren bestaat. De mogelijke invoering van een belasting op vermogenswinst behoeft echter ook naar de mening van de tweede ondergetekende om de volgende reden niet bepalend te zijn voor de oordeelvorming omtrent het onderhavige wetsontwerp. Een belasting op vermogenswinst werkt met verschillen tussen aanschaffings- en vervreemdingsprijzen. De confrontatie van deze prijzen zal voor zaken die door een leverbaar zijn om praktische redenen op andere wijze moeten kunnen worden gevonden dan door middel van het eventueel geïndividualiseerde recht van de houder. De ervaring bij overeenkomstige regelingen doet zien dat er voor de confrontatie van aanschaffings- en vervreemdingsprijzen betere oplossingen mogelijk zijn dan via individualisering.

De ondergetekenden zullen de wenselijkheid van het opnemen in het wettelijk stelsel van stukken op naam nader onderzoeken alvorens met een voorstel voor aanvullende wettelijke regeling te komen. Op dit ogenblik is nog niet van een zodanige wenselijkheid gebleken.

In antwoord op de vraag van de S.G.P.-fractie kunnen de ondergetekenden mededelen dat, hoewel er geen statistische gegevens bestaan, aangenomen mag worden dat de handel in stukken op naam, dat wil zeggen in de

praktijk niet-officieel genoteerde waarden, zoals niet-volgestorte aandelen, in verhouding tot de handel in stukken aan toonder zeer gering is. De officieel geregistreerde omzet op de Amsterdamse Effectenbeurs beliep in het jaar 1975 ruim f 24,6 mld. terwijl de geschatte omvang van de handel in incourante effecten ongeveer f 20 à 30 mln. beliep. In dit verband is het wellicht van belang erop te wijzen dat in de afgelopen jaren op grote schaal kleine naamloze vennootschappen, waarvan aandeelbewijzen op naam uitstonden, zijn omgezet in besloten vennootschappen, die uitsluitend aandelen kennen, waarvan geen aandeelbewijzen zijn uitgegeven. Bij een niet onaanzienlijk aantal grote naamloze vennootschappen met aandelen op naam is men overgegaan tot gehele of gedeeltelijke certificering van aandelen.

Naar aanleiding van de vraag omtrent de rechtspositie van de cliënt die recht op individualisering heeft, indien de instelling deze plicht verzaakt, wijzen de ondergetekenden op artikel 10, onder a, uit welke bepaling blijkt dat in dat geval de effecten niet in het verzameldepot vallen, zodat de rechthebbenden geen beroep kan doen op de zakenrechtelijke bescherming die de Wet aan de deelgenoten biedt. Indien de instelling haar verplichting tot afzonderlijke bewaring van de in bewaring gegeven effecten niet nakomt, loopt de cliënt het risico dat hij zijn zakelijk recht op die stukken verliest en alleen een persoonlijke vordering op de instelling uit hoofde van de bewaaring heeft. Zijn positie is geen andere dan die welke hij onder het huidige recht heeft. Degene die afzonderlijke bewaring van zijn effecten bedingt weet echter dat hij dit risico loopt en hij zal, naar men mag aannemen, maatregelen ter bescherming van zijn belangen treffen, bij voorbeeld door gescheiden bewaring van mantels en dividendbladen. Daarom achten de ondergetekenden extra wettelijke waarborgen voor dit soort gevallen niet noodzakelijk.

Artikel 15 (Stemrecht)

In antwoord op de vraag van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. zouden de ondergetekenden het volgende willen opmerken. In artikel 15 is tot uitdrukking gebracht dat in geval van een bij de uitlevering blijvend tekort in het verzameldepot het aan ieder der deelgenoten toekomende stemrecht dienovereenkomstig wordt gereduceerd. Dit artikel geeft dus voor de uitoefening van het stemrecht een overeenkomstige regeling als in artikel 26, tweede lid opgenomen is ten aanzien van de uitlevering van effecten uit het verzameldepot. Deze parallelie tussen de uitoefening van het stemrecht en het recht op uitlevering blijkt duidelijk, indien men zich realiseert hoe de deelgenoot zich naar buiten zal moeten legitimeren als bevoegd tot de uitoefening van het stemrecht. In de toelichting op artikel 15 is uiteengezet dat daartoe twee systemen denkbaar zijn. Volgens het eerstgenoemde systeem kan de deelgenoot uitlevering vragen van zijn effecten en deze vervolgens deponeren op een door de uitgevende instelling aangewezen adres. Zoals uit de toelichting op artikel 26, tweede lid, blijkt, zal in geval van een tekort bij de uitlevering rekening moeten worden gehouden met de invloed die artikel 28 op de rechten van de aangesloten instelling heeft. Volgens het tweede genoemde systeem zouden uitlevering van effecten uit het depot en de deponering van de effecten vervangen worden door een verklaring van de aangesloten instelling, waaruit blijkt dat het tegoed van de deelgenoot die het stemrecht wil uitoefenen is geblokkeerd. Deze verklaring garandeert de uitgevende instelling dat de deelgenoot recht op uitlevering heeft van het in de verklaring genoemde aantal effecten. Ook indien dit systeem wordt toegepast zal in geval van een tekort artikel 28 toepassing kunnen vinden. Op grond van deze overwegingen zien de ondergetekenden de noodzaak van een aparte wettelijke bepaling, zoals door de genoemde fracties wordt voorgesteld, niet in.

Artikel 17 (Levering)

Dezelfde leden hebben de aandacht gevestigd op het betoog van prof. Schoordijk in de rechterkolom van blz. 633 van zijn artikel in WPNR, terwijl de leden behorende tot de fractie van de S.G.P. zich hebben afgevraagd of er niet veeleer een parallel met de geldgiro zou moeten worden getrokken. De ondergetekenden zouden voorop willen stellen, dat de wet dient te regelen op welke wijze een aandeel in een verzameldepot kan worden geleverd. Het gaat hier om de zakenrechtelijke handeling die nodig is om de overdracht van het aandeel te bewerkstelligen. Gekozen is voor een stelsel waarbij de bijschrijving, zoals nader omschreven in artikel 17, de enige leveringsvorm is en deze keuze is nader gemotiveerd in de toelichting op dit artikel waarnaar kortheidshalve moge worden verwezen. De ondergetekenden zouden nogmaals willen benadrukken dat het in artikel 17 alleen gaat om de formele handeling die nodig is voor de overdracht en dat de overige eisen die aan een geldige overdracht moeten worden gesteld in dit artikel niet aan de orde komen, maar worden beheerst door de algemene regels die daarvoor gelden. Ter voorkoming van misverstand moge erop worden gewezen dat het girale geldverkeer niet onbelangrijk verschilt van het girale effectenverkeer. Bij het girale geldverkeer is er uitsluitend sprake van een obligatoire verhouding tussen rekeninghouders en het giroinstituut. Bijschrijving op een rekening is hier dan ook alleen van belang voor het bedrag dat de giroinstelling of de rekeninghouder per saldo aan de ander verschuldigd is. De rekeninghouder verkrijgt met name geen zakenrechtelijke positie, vergelijkbaar met die welke bij de effectengiro de deelgenoten verkrijgen ten aanzien van de effecten die in het verzameldepot aanwezig zijn.

In het artikel van prof. Schoordijk wordt voorts melding gemaakt van de praktijk die bij grotere banken en commissionairs wordt gevolgd en waarbij aan- en verkooporders van cliënten «in elkaar worden gesloten». Hierbij treedt de instelling echter op als commissionair, zowel voor de koper als voor de verkoper, en in dit stadium vinden nog geen leveringen plaats. De transacties worden ten slotte afgewikkeld via de eigen voorraad van de instelling, aan wie de verkoper de verkochte effecten levert en die op haar beurt effecten aan de koper levert. Er bestaan dus geen directe relaties tussen de oorspronkelijke verkopers en de uiteindelijke kopers van de verhandelde effecten onderling, maar uitsluitend tussen hen en de instelling.

Artikel 19 (Onbevoegdheid van de vervreemder)

De leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U., alsmede die van de fractie van de S.G.P. misten in dit artikel de eis van overdracht onder bezwarende titel. De ondergetekenden zouden hieromtrent willen opmerken dat het voorgestelde artikel aansluit bij artikel 3.4.2.3a van het ontwerp nieuw Burgerlijk Wetboek en in het bijzonder bij het zesde lid van dat artikel, dat de verkrijger te goeder trouw van effecten die van of door tussenkomst van een effectenhandelaar verkregen zijn, volledig beschermt. Artikel 19 breidt deze bescherming in dit opzicht nog verder uit. De ondergetekenden geven er de voorkeur aan om de aansluiting met het genoemde artikel uit het ontwerp nieuw Burgerlijk Wetboek te handhaven boven het introduceren van het moeilijk hanteerbare begrip «onder bezwarende titel».

Naar aanleiding van de vraag van de S.G.P.-fractie over de rechtspositie van degeen die onvrijwillig zijn bezit verliest kan erop worden gewezen dat evenals artikel 3.4.2.3a de onderhavige bepaling geen onderscheid maakt tussen vrijwillig en onvrijwillig bezitsverlies. Bovendien kan worden betwijfeld of er bij de overdracht van een aandeel in een verzameldepot sprake kan zijn van onvrijwillig bezitsverlies in de betekenis die daaraan bij de toepassing van artikel 2014, lid 2 BW wordt toegekend.

Artikel 22 (Pandrecht)

De ondergetekenden hebben de suggestie van mr. Mijnsen om artikel 1202, lid 1 BW mede toepasselijk te verklaren niet overgenomen, omdat de-

ze suggestie vooral is gedaan met het oog op de mogelijkheid dat het centraal instituut niet-courante effecten in bewaring zou nemen. De kans dat het centraal instituut hiertoe zal overgaan lijkt echter weinig reëel, aangezien het giraal effectenverkeer slechts voordelen biedt met betrekking tot effecten die regelmatig worden verhandeld.

Artikel 26, tweede lid (ontoereikendheid van het depot)

In antwoord op de vragen van de V.V.D.-fractie merken de ondergetekenden op dat de aandacht die het wetsontwerp geeft aan de mogelijkheid van het ontstaan van tekorten in verzamel- en girodepots voortvloeit uit een normale prudentie die bij de wetgeving in acht moet worden genomen.

Artikel 30

Aangezien dit artikel doelt op het geval dat een deelgenoot uitlevering van stukken vraagt, hetgeen gezien kan worden als het vragen van scheiding en deling van een gemeenschap, moet de vraag worden beantwoord of hiertoe de medewerking van de *andere* deelgenoten vereist is, welke vraag het artikel in ontkennde zin beantwoordt. Het woord «andere» is dus in dit artikel op zijn plaats. Het verplicht stellen van kennisgeving van uitlevering aan alle andere deelgenoten zou een onoverkomelijke administratieve belasting voor de instelling betekenen doordat er een constante stroom van mededelingen aan de effectencliënten zou moeten uitgaan, waarvan bovendien niet verwacht kan worden dat zij door hen als zinvol zouden worden ervaren.

Artikel 32

Naar aanleiding van de vraag die vanuit de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. is gesteld of de instelling uitlevering aan een bewaargever, waarvan hij weet dat hij de in bewaring gegeven effecten gestolen had, moet weigeren zouden de ondergetekenden bevestigend willen antwoorden. Anders zou de instelling in strijd handelen met de zorgvuldigheid die zij in het maatschappelijk verkeer jegens de werkelijke eigenaar verschuldigd is en onrechtmatig handelen. In antwoord op de vragen van het S.G.P.-lid der bijzondere commissie zouden de ondergetekenden willen opmerken dat de regeling die artikel 32 geeft niet fundamenteel afwijkt van die van artikel 1757, eerste lid BW. Het komt hun evenwel niet wenselijk voor om te dezer zake een grotere activiteit van de instelling te verlangen, aangezien niet zij maar de rechter moet beslissen wie het beste recht heeft op de stukken. De gene die pretendeert deelgenoot te zijn, hoewel hij geen bewaargever is, zal zijn recht tegenover de instelling waar moeten maken en als de instelling redelijkerwijs moet aannemen dat die ander in het bewijs zal slagen zal zij een zekere prudentie betrachten. Voorkomen moet worden dat de instelling als het ware «tussen twee vuren komt te zitten», reden waarom artikel 32 bepaalt dat zij zich in beginsel aan de bewaargever mag houden.

Artikel 33 (Faillissement)

Naar aanleiding van de opmerking van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. over de boedelkosten die optreden bij faillissement, mogen de ondergetekenden opmerken dat het verzameldepot buiten de faillissementsboedel valt, zodat de boedelkosten niet op het verzameldepot kunnen drukken.

In antwoord op vragen van de S.G.P.-fractie (zie blz. 3 van het voorlopig verslag) is reeds medegedeeld dat bij het centraal instituut slechts instellingen zullen zijn aangesloten die vallen onder de Wet toezicht kredietwezen en voorts de Nederlandsche Bank, de Effectenclearing BV en met het centraal instituut vergelijkbare buitenlandse instellingen. Voor een surséance van betaling zouden in de praktijk slechts de eerstgenoemde categorie kredietin-

stellingen/effectenbewaarbedrijven in aanmerking komen, ware het niet dat de surséance voor deze instellingen vervangen zal worden door de zogenaamde noodregeling van de Wet toezicht kredietwezen. De bepalingen betreffende deze noodregeling verschaffen aan bewindvoerders zodanige ruime bevoegdheden dat een bijzondere regeling met betrekking tot het beheer en de verdeling van de verzameldepots niet nodig is.

In geval van faillissement van een aangesloten instelling zullen behalve de faillissementsboedel ook de aanwezige verzameldepots moeten worden afgewikkeld. Indien in deze verzameldepots tekorten worden geconstateerd waarvoor de instelling jegens de deelgenoten tot vergoeding aansprakelijk is, zullen deze vorderingen op de faillissementsboedel krachtens artikel 10, sub d in het verzameldepot vallen. Krachtens artikel 10, sub d en e kunnen goederen tot het verzameldepot behoren, mits er sprake is van zaaksvervang. De vraag of de door de instelling geïncasseerde renten en dividenden in de faillissementsboedel vallen of door de deelgenoten buiten het faillissement om kunnen worden opgevorderd moet, rekening houdende met de omstandigheden van ieder geval, beantwoord worden aan de hand van de algemene regels van burgerlijk recht.

GIRODEPOTS (HOOFDSTUK 3)

In antwoord op de vraag van de fracties van de P.v.d.A. en de P.P.R. over de juridische verhouding tussen de aangesloten instellingen merken de ondergetekenden op dat deze als rekeninghouders bij het centraal instituut alleen in een bijzondere relatie tot dit instituut staan. Het centraal instituut is naar het oordeel van de ondergetekenden niet aansprakelijk voor de daden van de aangesloten instellingen.

Artikel 42

Naar aanleiding van de opmerkingen en vragen van de S.G.P.-fractie zouden de ondergetekenden willen opmerken dat de vraag of de pandhouder op het tijdstip van het ontstaan van het pandrecht te goeder trouw was afhankelijk van de omstandigheden van het geval, namelijk of hij met de onbevoegdheid van de pandgever bekend was of bekend behoorde te zijn. Daarbij zal de rechter, naar mag worden verwacht, mede in aanmerking nemen dat een bankinstelling over meer ervaring en kennis inzake het effectenwezen beschikt dan een particuliere effectencliënt, maar ook dit dient van geval tot geval beoordeeld te worden. De ondergetekenden zien niet in waarom er enige reden zou kunnen zijn om in dit verband een onderscheid in de wet te maken.

Artikel 44

In antwoord op de vraag van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. of revindicatoir beslag op een aandeel mogelijk is, merken de ondergetekenden op dat het ontwerp deze mogelijkheid niet uitsluit. In dit verband moge verwezen worden naar het artikel van mr. Mijnsen in «De Naamlooze Vennootschap» van december 1975.

SLOTBEPALING (ARTIKEL 50)

Het is aan de ondergetekenden bekend dat het effectenbedrijf aandringt op spoedige invoering van het giraal effectenverkeer. Nu de voorbereidingen welke door het bedrijfsleven voor de invoering zijn getroffen zich reeds in een vergevorderd stadium bevinden, achten zij het gewenst dat de Wet giraal effectenverkeer zo spoedig mogelijk in werking kan treden en zijn zij bereid daartoe hun medewerking te verlenen.

De afhandeling van dit wetsontwerp hangt uiteraard ook af van de tijdstippen waarop de behandeling in de Kamers kan worden voortgezet. Inmiddels zijn met betrekking tot de administratie van het centraal instituut gedetailleerde procedurebeschrijvingen opgesteld en is met betrekking tot de girodepots een computerprogrammatuur gereed gekomen. Voorts is reeds de noodzakelijke kluisruimte gehuurd en is personeel aangetrokken. De effectenbedrijven zijn thans doende om maatregelen te nemen die nodig zijn om hun administratie aan te passen aan de eisen van het komende giraal effectenverkeer. Al deze voorbereidingen hebben reeds niet onaanzienlijke investeringen geleverd.

De administratie van het centraal instituut wordt gedacht geheel plaats te vinden op een computer; de te verwerken gegevens zullen naar verwachting worden toegevoerd in machinaal verwerkbaar vorm, hoofdzakelijk met behulp van magneetbanden en optisch leesbare formulieren. Ook de aangesloten instellingen zullen waarschijnlijk bij het voeren van hun administraties in overwegende mate gebruik maken van computers.

De Minister van Justitie,
A. A. M. van Agt

De Minister van Financiën,
W. F. Duisenberg